magában nem lehet megőrizni, csak ha felébresztjük magunkban a belső erőt, ami a formát létrehozta. Az átadás vagy áthagyományozás kizárólag ilyen módon valósulhat meg.

„Az ember alkotó lendülete maga az isteni lényeg. Ha nincs bennünk teremtőerő, akkor hiába hiszünk Istenben, nem lehet benne részünk. Az alkotó ember az isteni hatalomnak vagy isteni szellemnek az eszköze, mi több, élő képviselője. A világ a szakadatlan teremtés és létesülés állapotában van, ami egyúttal a folyamatos pusztulását is jelenti mindannak, ami a teremtését követően megmerevedett, és élettelenné vált.

Istent (vagy bármi mást, ami a bennünk élő legmélyebb valóságot fejezi ki) nap mint nap újra kell teremtenünk, mert a tegnapi Isten már halott, s ma már csak fétis, puszta fogalom. Ez az értelme a tantrikus meditációs gyakorlatnak (szádhana), *amelyben a gyakorló állandóan újrateremti az isteni jelenlétet sugárzó képek és archetipikus szimbólumok formájában, míg teste és tudata a buddhaság látható és kézzelfogható kifejeződésévé nem válik."* (247–248. o.)

Laki Zoltán

Sikora László
A WAFFEN-SS LOVAGKERESZT BIRTOKOSAI 1940–45. 1: „LEIBSTANDARTE SS ADOLF HITLER" SS-PÁNCÉLOSHADOSZTÁLY
246 oldal (H. n., 2019, magánkiadás)

Egészen döbbenetes – ugyanakkor a megcsontosodott hatalmi struktúrákat tekintve teljesen érthető –, hogy hetvenöt évvel a második világháború után még mindig aggályos a tengelyhatalmak harctéri sikereivel, katonáinak egyéni teljesítményeivel foglalkozni, a témában publikálni vagy könyvet megjelentetni. Természetesen a globálisan uralkodó narratívába illeszkedve (és többnyire a tárgyilagosság leplével takaródzva) nem fenyegeti kirekesztés a témát kutató történészt.

Ebből a szempontból viszonylag egyszerűbb dolga van a lelkes laikusnak, akit a stigmatizáltság lehetősége is elkerül, lévén, hogy eleve kívül esik a világnézeti „normákat" számonkérő akadémikus nagycsaládon. Másrészt munkájának szélesköru felismeréséhez, a szakma – legalább hallgatólagos – támogatásához, hibáinak jóhiszemű kritikájához és korrigálásához elengedhetetlen a hivatásos (had)történész támasza.

Sikora László könyvét ezen szempontok figyelembevételével érdemes kézbe venni, ugyanis létrejöttének körülményei nagyban hozzájárultak a végeredményhez: a szerző bár több neves hadtörténészt felkért a kötet szakmai lektorálására, azok vagy nem vállalták, vagy válaszra sem méltatták, de hivatalos körökből még a téma elhagyását is javasolták. A kiadók hasonló érdektelensége miatt Sikora László magánkiadásban jelentette meg a könyvet, miután közösségi oldalakon felmérte, mekkora igény mutatkozik rá.

Az *1: „Leibstandarte SS Adolf Hitler" SS-páncéloshadosztály* a tervek szerint sorozatban megjelenő életrajzgyűjtemény első része, melyet *A Waffen-SS lovagkereszt birtokosai 1940–45* cím foglal keretbe. Mondhatjuk, hogy hiánypótló kezdeményezés, mely idegennyelvű szakirodalomra támaszkodva igyekszik összegyűjteni a Waffen-SS egyes hadosztályainak kötelékeiben harcoló, kiemelkedő harcteljesítményükért a Vaskereszt lovagkeresztjét kiérdemlő katonák életrajzát, magyar nyelven. A kötet bevezetőjében a szerző röviden összefoglalja a lovagkereszt történetét, tisztázza adományozásának feltételeit és fokozatait, illetve a kitüntetés háborút követő utóéletét, mely egyfajta kutatástörténeti előzményként is felfogható. Ezt követően az említett páncéloshadosztály betűrendbe sorolt kitüntetettjeinek rövid életrajzait olvashatjuk, melyek elsősorban katonai pályafutásukra és a lovagke-

reszt adományozásának okaira, konkrét harctéri sikerekre szorítkoznak. Itt érdemes megjegyezni, hogy Veit Scherzer *Die Ritterkreuzträger 1939–1945* (Ranis, 2005, javított kiadás: 2007) című munkájában elsőként gyűjtötte össze (nem OdR-tagként) a lovagkereszt birtokosok névsorát, elkülönítve a háború alatt jóváhagyottakat az 1945 után „elismertekkel". (OdR = *Ordengemeinschaft der Ritterkreuzträger des Eisernes Kreuzes e. V.* – a háború után a lovagkereszt birtokosok bajtársi közössége 1960-tól, melyet 1952 és '54 között *Gemeinschaft Deutscher Ritterkreuzträgernek* [GDR], 1954 és '60 között pedig *Gemeinschaft der Ritterkreuzträger*nek [GdR] hívtak.) Azonban Scherzer könyve csupán lajstromba veszi a lovagkereszteseket, így a rövid életrajzok megalkotásakor Sikora elsősorban John P. Moore *Führerliste der Waffen-SS 1–4.* (H. n., 2001), illetve Jürgen Karl *Aus eigenem Entschluß. Die Ritterkreuzträger der Waffen-SS 1940–45. Band 1.* (Oldenburg, 2014) munkáira épít. Üdvözlendő a szerző kritikus szemlélete, aki a lábjegyzetekben – főleg német nyelvű – szakirodalomra hivatkozva rámutat a következetlenségekre, a kitüntetések adományozásának, halálozások stb. dátumainak eltérésére. (Vö. Walther-Peer Fellgiebel: *Die Träger des Ritterkreuzes des Eisernen Kreuzes 1939–1945*. Wölfersheim–Berstadt, 2000. Kurt G. Klietmann: *Auszeichnungen des Deutschen Reiches*. Stuttgart, 1999. Ernst Günther Krätschmer: *Die Ritterkreuzträger der Waffen-SS*. Coburg, 1999. Michael D. Miller: *Knight's Cross Holders of the SS and German Police 1940–45*. Solihull, 2016.)

Fontos szempont, hogy az életrajzgyűjtemény gerincét az 1945-ig hivatalosan elismert kitüntetettek adják, de Sikora László nem feledkezett el Friedrich „Friedel" Blondról (SS-Untersturmführer) és Walter Pitschről (SS-Hauptscharführer) sem, akikről – a lovagkeresztre való felterjesztésükön kívül – nincs további adat, sem a jóváhagyásról vagy elutasításról, ám a háború után az OdR elismerte azokat.

A kötetet záró függelékben táblázat segíti tájékozódni a laikus érdeklődőt a Waffen-SS, a rendvédelmi erők és a szárazföldi haderő rendfokozatainak korabeli magyar megfelelőivel, melyek a korábban megjelent kiadványokkal összehangban állnak. (Vö. *Magyarország a második világháborúban. Lexikon A–Zs.* Főszerk. Sipos Péter. Szerk. Ravasz István. 2. kiad. Budapest, 1997, 516. o. Illetve Számvéber Norbert: *Konrad 3*. Budapest, 2001, 503. o.)

Sikora László egyszerű kialakítású és keménytáblás borítóval útnak indított kötete igényes munka, aminek szándékában sem áll propaganda-kiadványnak mutatkozni. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert többnyire ezzel a fenntartással tagadta meg tőle a szakma a segítséget, pedig nagy szükség lett volna rá: noha a megfogalmazás nem gyermeteg és az akadémiai rébuszok is távol állnak tőle (mondhatni kiegyensúlyozott és emészthető a szöveg), a lábjegyzetek kissé kaotikusak, néhol következetlenek, mely a bibliográfiára is igaz. A tartalomjegyzékben felsorolt lovagkereszt birtokosok előre vett titulusa is kissé zavaró, amit talán egy szakmai vagy baráti jótanács olvasóbaráttá tehetett volna.

Mindezek ellenére Sikora László bőven túlszárnyalta a laikus érdeklődő teljesítményét, és csak bízhatunk benne, hogy megfelelő szakmai segítség áll rendelkezésére a jövőbeli kötetek munkálataikor. Tervei szerint a „Das Reich" SS-páncéloshadosztály lovagkereszt birtokosai lesznek a 2020-ban várható 2. kötet főszereplői. Kiadó hiányában az életrajzsorozat kereskedelmi forgalomban nem kapható, az alábbi email címen lehet megrendelni: fegyveresxxlovagkeresztesek@gmail.com.

H. T.